
EBA/WRG/2013/01

12. december 2013

Opozorilo uporabnikom v zvezi z navideznimi valutami

Povzetek

Evropski bančni organ (EBA) izdaja to opozorilo da bi izpostavil morebitna tveganja, s katerimi se lahko srečate, če navidezne valute, kot je bitcoin, kupujete, hranite ali trgujete z njimi. Navidezne valute se še dalje pojavljajo v naslovnih časopisov in so vedno bolj priljubljene.

Vendar se morate zavedati tveganj, povezanih z njimi, vključno z izgubo denarja. Ne obstajajo nobeni regulativni zaščitni ukrepi, ki bi vam povrnili izgube, če platforma, na kateri menjate ali hranite svoje navidezne valute, propade ali preneha poslovati.

Medtem ko EBA preučuje vsa pomembna vprašanja, povezana z navideznimi valutami, da bi ugotovila, ali jih je mogoče regulirati in nadzorovati in ali bi to bilo treba početi, vam svetujemo, da se seznanite s tveganji, povezanimi z njimi.

Kaj so navidezne valute?

Navidezna valuta je oblika nereguliranega digitalnega denarja, ki ga centralna banka ne izda ali zanj ne jamči in se lahko uporablja kot plačilno sredstvo. Navidezne valute so se pojavljale v različnih oblikah; sprva kot valute v spletnih okoljih računalniških iger in družabnih omrežij, nato so se razvile v plačilno sredstvo, ki je bilo sprejeto „zunaj spleta“ ali v „resničnem življenju“. Uporaba navideznih valut kot sredstva za plačilo blaga in storitev v trgovini na drobno, restavracijah in zabaviščih postaja vedno bolj dostopna. Za te transakcije običajno ni treba plačati pristojbin ali dajatev, banka pa vanje ni vključena.

V zadnjem času je navidezna valuta „bitcoin“ pripravila teren novi generaciji decentraliziranih navideznih valut, ki jih izdajajo uporabniki sami in se pogosto imenujejo tudi kriptovalute. Po tem ko je bitcoin nedavno zrasel, mu je sledilo na ducate drugih navideznih valut.

Kako deluje?

Navidezne valute, kot je na primer bitcoin, je mogoče kupiti na menjalni platformi z običajnim denarjem. Te se potem prenesejo na osebni bitcoinov račun, ki se imenuje „digitalna denarnica“. Uporabniki lahko s to denarnico bitcoine pošljejo prek spleta komur koli, ki jih želi sprejeti, ali jih ponovno zamenjajo v tradicionalno valuto (kot so euro, funt ali dolar).

Novi bitcoini se ustvarjajo na spletu z računalniško intenzivno programsko opremo, znano pod imenom „rudarji bitcoinov“. Ta programska oprema omogoča uporabnikom „rudarjenje“ manjših zneskov valute z reševanjem namerno zapletenih algoritmov. Povečanje zaloge denarja pa je določeno, zato se sproščajo samo majhne vsote.

Katerih tveganj se morate zavedati?

Evropski bančni organ je opredelil več značilnosti in tveganj, ki bi se jih morali zavedati, če navidezne valute kupujete, imate ali trgujete z njimi.

Svoj denar lahko izgubite na menjalni platformi

Navidezne valute lahko kupite neposredno od nekoga, ki jih ima, ali prek menjalne platforme. Te platforme so običajno neregulirane. Večkrat se je že zgodilo, da so propadle ali prenehale poslovati – v nekaj primerih zaradi vdora tretjih oseb v računalnik. Evropski bančni organ je bil obveščen, da uporabniki nenehno izgubljajo velike vsote denarja, ki jih imajo na teh platformah.

Zavedati bi se morali dejstva, da menjalne platforme niso banke, ki imajo svojo navidezno valuto kot polog. Če menjalna platforma izgubi denar ali propade, ne obstaja posebno pravno varstvo – na primer prek sistema zajamčenih vlog – ki vam povrne izgube iz finančnih sredstev, ki ste jih morda imeli na menjalni platformi, tudi če je menjava registrirana pri nacionalnem organu.

Vaš denar vam lahko ukradejo iz vaše digitalne denarnice

Po tem, ko ste kupili navidezno valuto, se ta shrani v „digitalni denarnici“ na računalniku, prenosniku ali pametnem telefonu. Digitalne denarnice imajo javni ključ in zasebni ključ ali geslo, ki vam omogoča dostop do njih. Niso pa varne pred hekerji. Zato vam lahko podobno kot pri običajnih denarnicah denar ukradejo iz vaše digitalne denarnice. Poročalo se je o primerih, ko so uporabniki izgubili navidezno valuto v znesku več kot milijon ameriških dolarjev, z malo možnosti, da bi jih dobili nazaj.

Če izgubite ključ ali geslo za vašo digitalno denarnico, bi lahko bila vaša navidezna valuta za vedno izgubljena. Ne obstajajo centralni organi, ki bi shranjevali gesla ali izdajali nadomestna gesla.

Če uporabljate navidezne valute kot plačilno sredstvo, niste zaščiteni

Če uporabljate navidezne valute kot sredstvo za plačilo blaga in storitev, vas v skladu z zakonodajo EU ne ščiti nobena pravica do povračila, kot je to na primer pri prenosih iz običajnega bančnega ali drugega plačilnega računa. Nedovoljene ali nepravilne bremenitve iz digitalne denarnice zato običajno ni mogoče razveljaviti. Prav tako ni trajno zajamčeno, da bodo trgovci na drobno sprejemali navidezne valute, saj je to odvisno od njihove presoje in/ali pogodbenih dogovorov, ki lahko kadar koli prenehajo brez odpovednega roka.

Vrednost vaše navidezne valute se lahko hitro spremeni ali celo pade na nič

Cena bitcoinov in drugih navideznih valut se je zelo zvišala. To je spodbudilo nekatere uporabnike, da so se odločili za naložbo vanje. Vendar pa morate vedeti, da je vrednost navideznih valut zelo spremenljiva in se lahko hitro zniža ali zviša. Če bi se priljubljenost določene navidezne valute zmanjšala, na primer zaradi povečanja priljubljenosti druge navidezne valute, bi se njena vrednost prav lahko hitro in za stalno znižala.

Nestanovitnost cene valut vas prizadene, če kupite navidezne valute kot plačilno sredstvo: ne morete biti prepričani, da bo vrednost vaših sredstev v navidezni valuti ostala v glavnem nespremenjena, tako kot ste lahko pri denarju, ki ga vplačate na običajni bančni ali plačilni račun, izraženem v običajni valuti.

Transakcije v navidezni valuti se lahko zlorabijo za kriminalne dejavnosti, vključno s pranjem denarja

Transakcije v navideznih valutah so javne, imetniki in prejemniki teh transakcij pa ne. Transakcije so v glavnem nesledljive in zagotavljajo uporabnikom navidezne valute visoko raven anonimnosti. Zato je mogoče, da se bo mreža navideznih valut uporabljala za transakcije, povezane s kriminalnimi dejavnostmi, vključno s pranjem denarja. Ta zloraba vas lahko prizadene, saj se organi kazenskega pregona lahko odločijo, da menjalno platformo zaprejo in vam preprečijo dostop do finančnih sredstev, ki jih imate na platformi, ali njihovo uporabo.

Za vas lahko veljajo davčne obveznosti

Vedeti morate, da je lahko lastništvo navidezne valute obdavčeno na primer z davkom na dodano vrednost ali davkom na kapitalski dobiček. Če uporabljate navidezne valute, morate preveriti, ali so v vaši državi obdavčene.

Kaj lahko storite, da se zavarujete?

Če kupujete navidezne valute, vam priporočamo, da se v celoti seznanite z njihovimi posebnimi značilnostmi in jih dojamete. Ne uporabite „resničnega“ denarja, za katerega si ne morete privoščiti, da ga izgubite.

S svojo digitalno denarnico morate ravnati enako previdno kot z običajno denarnico. V njej ne bi smeli hraniti velikih vsot denarja za daljši čas, prav tako pa bi morali z njo ravnati varno in zanesljivo. Prav tako bi se morali pozanimati glede lastništva, poslovnega modela in preglednosti menjalnih platform, ki jih nameravate uporabiti, ter kako jih dojema javnost.